

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD			PESEL											
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

*miejsce
na naklejkę* dysleksja**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA LITEWSKIEGO
POZIOM PODSTAWOWY****PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY
DLA OSÓB SŁABOSŁYSZĄCYCH (A3)**DATA: **19 grudnia 2014 r.**CZAS PRACY: **do 200 minut**LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50****Instrukcja dla zdającego**

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

1 užduotis

Greta Šmaižytė

Kad gyvieji šaltiniai neišsektų

Esu klaipėdietė. Nors mano artimųjų šaknys Žemaitijoje – Skuodo ir Seredžiaus apylinkėse, ne šitų kraštų kalbėsenos versmės ugdė mane. Esu miesto kultūros žmogus, vartoju bendrinę lietuvių kalbą. Su slaptu pavydu žiūriu į žmones, mokačius tarmiškai ir nesigėdinčius kalbėti savo šnekta. Man jie atrodo ypatingi, tarsi turėtų kažkokią paslaptį. Nesijaučiu menkesnė, tačiau man skauda, kad mano karta atitolusi nuo gyvųjų kalbos versmių – tarmių, mažai besidomi jomis, kaip ir savo vartojamos kalbos gražumu, turtingumu. Kalbininko J. Balčikonio yra pasakyta, jog „Geri vaikai tėvų palikimą ne griaua, o didina.“ Kaip atsitiko, kad įgijome „blogų vaikų“ vardą?

Šiandien kalbininkai su nerimu konstatuoja, jog tarmės nyksta. Kai kuriose žemaičių krašto vietose mažai berasi žmonių, kalbančių gimtąją šnekta. Senieji iškeliavo amžinybėn, o jaunieji „sumodernėjo“ ir bodisi savo tarmės. Kalbininkas Aleksandras Girdevis yra rašęs: „atvažiuoji čia, kalbi – ir jautiesi kartais kaip iš muziejaus atitemptas senovinis nebereikalingas rakandas [...]. Ateina naujos – netikros ir nerimtos – dainos, plinta visų valkiojami žodžiai bei posakiai ir po truputį nustojame būti savimi, prarandame tai, kas daro mus nepaprastus ir nepakartojamus bei prasmingus šiame dideliame pasaulyje.“ [...]

Tapo norma, jog šiuolaikinis žmogus, visomis išgalėmis besistengiantis būti ypatingas, matomas, savo išskirtinumą sieja ne su kalba, bet su išoriniais, akį pritraukiančiais dalykais. Kartais tarmės pradeda net gėdytis, atseit, tarmiškai kalbantis žmogus yra prasčiokas, o šiuolaikiniam žmogui labai svarbu būti kultūringam, moderniam.

Profesorė literatūrologė Viktorija Daujotytė kultūringumą sieja su dora. Šatrijos Raganos apysakos „Sename dvare“ personažas Levanarda sako: „kuožna vijną žmogaus priedermi yra ne tik pačiam būti duoram, bet dar ir kitus mokyti ir raginti [...]“. Pakviesti šalia esantį pasigrožėti tarmiška kalba, kuri ne vienam asocijuojasi su nuoširdumu, atvirais santykiais, šiluma, jau nemažas nuopelnas, keičiant požiūrį į tarmes ir jomis kalbančius žmones. Kartu tai ir dorėjimo aktas, žingsnis kultūros link, kuri saugo ir kryžių pakelėje, ir tarmiškai pasakytą žodį. Mančiau, taip pamažu šiuolaikinis jaunas žmogus galėtų įgyti „gero vaiko“ reputaciją. Ir ne tik tarmių metais. Nuolatos. Pavadinčiau tai kalbos ekologizacija.

Melioruojant didelius plotus buvo pažeista ekologinė pusiausvyra, pakito kraštovaizdis – daugybė gyvų upeliukų virto neišvaizdžiais grioviais be vardo. Jei leistume sunykti tarmėms, mūsų kalbos upė taptų panaši į kanalą „sukultūrintais“ krantais ir iš gyvųjų šaltinių menkai atsišviežinantį gaivių vandeniu.

Žemaičių žemė, 2013, Nr. 3, p. 26–27.

1.1 užduotis (0–1)

Paiškinkite, ką straipsnio autorė turi omenyje, vartodama apibūdinimą „šitų kraštų kalbėsenos versmės“.

.....

.....

.....

1.2 užduotis (0–1)

Palyginkite 2 ir 3 pastraipų turinį ir iš 2 pastraipos išrašykite sakinio dalį, kuri gali būti 3 pastraipos turinio apibendrinimas.

.....

.....

1.3 užduotis (0–2)

Paiškinkite, kodėl, anot straipsnio autorės, šiuolaikinis jaunas žmogus galėtų vadintis “geru vaiku”, kviesdamas kitus pasigrožėti tarmiška šnekta? Atsakymą pagrįskite bent dviem argumentais.

.....

.....

.....

1.4 užduotis (0–1)

Tekste cituojami trijų autorių tekstai. Viena iš šių citatų parašyta lietuvių kalbos tarme. Nurodykite šios citatos autorių.

.....

1.5 užduotis (0–1)

Iš 4 pastraipos nurašykite autorės pavartotą terminą, kuris vaizdingai paaiškinamas 5 pastraipoje.

.....

1.6 užduotis (0–1)

Remdamiesi visu tekstu nurodykite, koku stiliumi parašytas šis straipsnis. Pažymėkite rutuliuku teisingą atsakymą žyminčią raidę: a), b), c) arba d).

- a) šnekamuojų buitiniu
- b) administraciniu
- c) moksliniu
- d) publicistiniu

2 užduotis

Vilniaus universiteto rektoriaus akademiko Benedikto Juodkos kalbos INITIUM SEMESTRI ceremonijoje fragmentai

Mieli pirmakursiai, gerbiami kolegos, ponios ir ponai!

Štai ir vėl baigėsi vasara, ir vėl tūkstančiai jaunų žmonių susės į mokyklų ir universitetų suolus siekti žinių ir tobulėti. Ypač džiaugiuosi, kad beveik 4500 merginų ir jaunuolių pasirinko studijas senajame Vilniaus universitete. Jei dar pridėtume antrąją ir trečiąją studijų pakopas – beveik 7000 jaunuolių pradeda naujuosius mokslo metus.

Mieli studentai, nuoširdžiai sveikinu jus su naujųjų mokslo metų, o ir naujo jūsų gyvenimo etapo pradžia ir linkiu sėkmingo starto. O juk sakoma: gera pradžia – pusė darbo. Jums ta pradžia buvo labai sėkminga. Man ypač malonu pasveikinti pirmakursius. Jums šie metai buvo ypač sunkūs ir nervingi: valstybiniai egzaminai, kai kurie neaiškumai svarstant ir priėmus naująjį mokslo ir studijų įstatymą, iki šiol problemų kelianti paskolų už mokslą sistema ir palūkanų dydis. Noriu atsiprašyti jūsų už šią sumaištį, bet patikėkite – tai ne universitetų ar jų vadovų kaltė. Bet kuriuo atveju šiandien tegul lieka viskas praeityje, jūs įžengėte į Didįjį Vilniaus universiteto kiemą kaip nugalėtojai. [...]

Mieli pirmakursiai. Po šios naujųjų mokslo metų pradžios šurmilio rytoj jūs sėsite į auditorijų suolus. Norėčiau palinkėti rimto darbo nuo pat studijų pradžios. Jei jūs pasijusite nutrūkę nuo grandinės ir rūpės tik lakstymai, o ne studijos, atsako sulauksite greitai. Noriu, kad jūs suprastumėte, kad studijų kokybė, apie kurią šiandien tiek daug kalbama, didele dalimi priklauso ir nuo jūsų, mielieji pirmakursiai, nuo jūsų motyvacijos studijuoti, o ne studentauti. [...]

Mieli studentai. Jūs studijuosite senajame Vilniaus universitete, kuriame daug tradicijų, meno, sporto kolektyvų. Įsitraukite į jų veiklą, pajuskite tikrą jaunatviško gyvenimo skonį. Jūs gyvensite Vilniuje – viename gražiausių pasaulio miestų, kuriame kunkuliuoja intensyvus kultūrinis gyvenimas. Semkitės visko, tik tada išeidami iš šios Lietuvos šventovės – Vilniaus universiteto pasijusite inteligentiškais žmonėmis. Prisiminkite, kad studijos – gražiausias ir prasmingiausias gyvenimo tarpsnis. Jis vadinamas Jaunyste. O jos pakartoti neįmanoma.

Sėkmės visiems mūsų mylimo universiteto bendruomenės nariams. Ačiū visiems svečiams, savo apsilankymu pagerbusiems mūsų Alma Mater.

„Universitas Vilnensis“, <http://naujienos.vu.lt/>

2.1 užduotis (0–2)

Pateiktas tekstas – tai prakalba. Nurodykite du šiems tekstams būdingus stiliaus bruožus.

1.
2.

2.2 užduotis (0–1)

Apibūdinkite, koks yra Vilniaus universiteto rektoriaus požiūris į išvardintus pirmakursių patirtus sunkumus ir sumaištį.

.....
.....

2.3 užduotis (0–1)

Pasirinkite teisingą atsakymą, pažymėkite rutuliuku jį žyminčią raidę: a), b), c) arba d).
Trečios pastraipos sakinyje *Po šios naujųjų mokslo metų pradžios šurmulio rytoj jūs sėsite į auditorijų suolus* žodis *rytoj* yra

- a) veiksnys.
- b) tarinys.
- c) laiko aplinkybė.
- d) vietos aplinkybė.

2.4 užduotis (0–2)

Pateikite po vieną tekste pavartotų žodžių sinonimą:

sumaištis

šurmulys

kunkuliuoja

tarpsnis

3 užduotis

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

1 tema: *Čia senų amžių žmonės guli, milžinai, štai kas yra. Koks yra protėvių vaidmuo žmogaus gyvenime? Pasvarstykite šia tema remdamiesi pateikta Vinco Krėvės apsakymo *Bedievis* ištrauka ir kitu kultūros tekstu. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.*

Vincas Krėvė

BEDIEVIS

Ištrauka

[...]

Matydamas, kad aš, įlipęs kalnan, atsisėdau, atėjo ir draugas.

– Ar ne geriau būtų, kad pasiskubintuva namo?

– Palauk, drauge. Pamatysi sodietį, kokio niekuomet nesi dar užtikęs. O šiandien, kaip matau, jis linkęs pasikalbėti.

– Tai mūsų filozopas, – paaiškino Noreika. Jis įsikando pypkę dantysna ir užrišo krepšį.

Draugas pastovėjo, lyg svyruodamas, ar kviesti mane namo, ar taip pat atsisėsti.

– Ar neužlis mūsų?

– Kaip, dėde, manai, neužlis mūsų čia?

– Ne, vaikel. Matai, paukštukai ramiai lekioja. Ir musė nelenda į akis. Gal nakčia tik ar nebus lietaus?

– Na, girdėjai dabar, – nusijuokiau aš į draugą. Draugas atsisėdo.

– Aš net nusigandau, dėde, kai tu mudu prakalbinai. Aš maniau, kad čia vien šmėklos gyvena.

– Ir mane nugąsdino, - prabilo Noreika, skildamas ugnį. – Einu sau, galvą nuleidęs, ir girdžiu, - šaukia kas:

"Jonai, Jonai!" Tiesiog nuo kalnelio. "Monai", – tariau sau ir nustebau. Net kūnas pagaugais nuėjo.

– Nuilstu, kol nueinu, ir mėgstu čia pasėdėti, atsilsėti. Čia vis tiek kaip kapinyne. Tokių minčių ateina galvon, jog paskui net stebiesi žmogus.

– Tikrai, tylu ir ramu čia. Ir vieta taip pat graži. Malonu, kad tokis senas žmogus kaip tamista apie mirtį galvoji, nepamiršti ir jos nesibijai, – pagyrė jį klierikas.

– Gražių vietų yra daugel. Dar gražesnių yra. O šile tylu ir ramu, jei vėjo nesti. Bet vis dėlto ten ne tas. Čia senų amžių žmonės guli, milžinai, štai kas yra. Kol buvau jaunesnis, man nei galvoj jie buvo, o dabar mėgstu čia pasėdėti, su jais pasiginčyti. Su šio meto žmonėmis jau nesusikalbu.

– Tikrai įdomus senelis. Jis net su mirusiais moka kalbėtis, – nusijuokė į mane atsigrėžęs klierikas.

Noreika krūptelėjo petimi, nusispjovė, ištraukęs pypkę iš dantų, ir padaužė pirštu sau kelis kartus kakton, rodydamas akimi Vainorų, - suprask: senis nenuvokia, ką kalba.

– Prieš kelerius metus buvau stipriai susirgęs. Ilgai sirgau; ne visai sirgau, bet lengau, - tęsė senelis tyliai, lyg sau tik vienam kalbėdamas. - Visą tada mane laužė, mankė, kojas mielino, ir lyg mane kažkas traukė į žemę, kad atsisėstau, atsigultau. Maniau mirsiu, kad jau žemė į save traukia. Amžius mano tokis jau buvo. Jaunas miršta netikėtai, o senas turi mirti – kalba žmonės; bet tik susergi kiek žmogus, ir manai jau: dabar mirsiu. Sunku, vaikel, senam. Man tada pasirodė, kad aš dar nei negyvenau, kad vos vakar tik esu užgimęs. Nuilsau eidamas nuo bičių, atsisėdau pakelėj ant kelmelio ir tariau sau: štai medžiai siūbuoja, žolė auga, paukščiai skraido, o aš gal po kelių dienų nieko nei matysiu, nei girdėsiu, numiręs jau gal būsiu... Kažin, ar jausiu aš ten ką, ar gal tik sudūlėsiu kaip mėšlas. Vai, baisu, vaikel, mirti, ir senam, vaikel, baisu! – tęsė senis. – Dar baisiau negu jaunam. Tasai apsirgęs vis tikisi, kad dar nenumirs, pasveiks...

Vos tik taip sau tariau, man lyg kažkas ausin kalba, girdžiu aiškių aiškiausiai: nemirsi dar, nemirsi! Nuo to laiko aš nepraeinu šitos vietos, kad čia neužeitau!

– Tikrai, čia dažnai vaidenasi, kad tave kažkas šaukia. Mano čia palaukėje rėželis yra. Kitą kartą ardamas aiškių aiškiausiai girdi, kad tave kažkas vardu šaukia, jog net nusigręžti žmogus. Bet aš manau, kad tai tik iš oro vaidenasi, iš karščio, –paaiškino Noreika. – Tai atsitinka vasaros karščiais dažnai ir kitose vietose.

– Galite manyti, kad ir man tik pasivaideno, bet aš žinau, kad ne, – tikrai man kalbėjo tie, kurie čia guli. Aš ir dabar girdžiu, kaip jie man kušta ausin, kad ne tik pasivaideno tada man... Bet galgi ir dabar tik rodosi, - jūs juk nieko negirdite?

Noreika neramiai apsidairė; paskui, išėmęs iš dantų pypkę, vėl nusispjovė ir lūpas nusišluostė marškinių rankove.

– Visai suvaikėjo senis, – paaiškino jisai mum. – Kalba nei du, nei vienas. Užaina jam kai kada...

– Tikrai nuostabus senelis, – pritarė klierikas. – Aš niekuomet nebūtau tikėjęs, kad tokis gali atsirasti sodžiuje. Tik ar ne eretikas jisai?

Noreika atsikėlė, nuskynė smilgą ir ja ėmė valyti rūkiklį.

– Dar ne tai išgirsite, ilgiau su juo pakalbėję. Visą šitą kalbą mes kalbėjome tyliai, pusbalsiu; senelis negirdėjo, matyti, nieko ir manė, kad mes kalbam vis apie numirusius.

– Sako, vaikel, kad tu esi labai mokytas, visus mokslus išėjęs, – kreipėsi senis vėl į mane: – sako, kad tu daugiau žinai negu kunigas. Pasakyk gi tu man, vaikel, kodėl kur tik kapinynas, ten vis medžiai auga, žolė želia ir kaip dar nubuoja. Ne pas mus, sakysim –

"Šiluose". Žiūri, kitur aplinkui nei medelio, nei žolelės, vieni smiltynai, o kapinynas žaliuoja ir švokščia kaip šilas.

– Aš manau – todėl, kad dažnai žmonės, mylėdami tuos, kurie ten guli palaidoti, puošia jų kapus, sodina ten žolynus, net ir medžius. O kas kapinyne užauga, niekas nei šakutės nenulaužia, nei vienos gėlės nenuskina, nesunaikina.

[...]

Lietuvių klasikinės literatūros antologija <http://old.antologija.lt/>

2 tema: Interpretuokite pateiktą eilėraštį. Suformuluokite tezę ir ją pagrįskite. Jūsų rašinio apimtis turi būti ne mažesnė negu 250 žodžių.

Maironis

OI NEVERK , MATUŠĖLE !

Oi neverk, matušėle, kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiosios tėvynės!
Kad pavirtęs kaip ažuolas girių puikus
Lauks teismo dienos paskutinės.

Taip nelaužyk sau rankų, kaip beržo šakas
Kad laužo užrūstintas vėjas;
Tau dar liko sūnų; kas tėvynę praras,
Antros neišmels apgailėjęs.

Ten už upių plačių žiba mūsų pulkai:
Jie mylimą Lietuvą gina;
Kam nusviro galva, tam Dangaus angelai
Vainiką iš diemantų pina.

Daugel krito sūnų kaip tų lapų rudens:
Baltveidės oi verks, nes mylėjo!
Bet nei bus, nei tekės Nemune tiek vandens,
Kiek priešų ten kraujo tekėjo.

Vedė Vytautas ten didžiaviryų pulkus
Ir priešų sulaužė puikybę:
Už devynias mares, už tamsiuosius miškus
Išvarė kryžiuočių galybę.

Saulė leidos raudona ant Vilniaus kapų,
Kai duobę kareiviai ten kasė,
Ir paguldė daug brolių greta milžinų,
O Viešpats jų priglaudė dvasią.

O neverk, matušėle, kad jaunas sūnus
Eis ginti brangiausios tėvynės!
Kad pavirtęs kaip ažuolas girių puikus
Lauks teismo dienos paskutinės!

Maironis *Poezija*. Elektroninė lietuvių kalbos ir literatūros chrestomatija 11–12 klasei. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2012, p. 810.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)